

ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВРАЗЛИВОСТІ СПЕЦІАЛІСТІВ ФАРМАЦІЇ УКРАЇНИ ЯК РЕЗУЛЬТАТУ ПРЕКАРІЗАЦІЇ ТА ЇЇ ПЕРЕВАГ, НЕДОЛІКІВ І СКРИТИХ ПОГРОЗ ДЛЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО СЕКТОРУ ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Зарічкова М.В.¹, Гуторов О.І.²

¹Кафедра управління та економіки фармації
Інститут підвищення кваліфікації спеціалістів фармації
Національного фармацевтичного університету
м. Харків, Україна
uef-ipksf@nuph.edu.ua

²Кафедра фармації та фармакології Донецького національного
медичного університету
khomenko_donnmu@ukr.net

Вступ. Термін «Прекарізація» походить від англ. Precarious і лат. Precarium - сумнівний, небезпечний, ризикований, негарантований, нестабільний, що стоїть на піску. Сьогодні цей термін відображає тенденцію дерегуляції трудових відносин при одночасній відміні майже всіх соціальних гарантій з метою підвищення інтенсивності праці. Тобто це трудові відносини, які можуть бути розірвані роботодавцем у будь-який час, також дерегуляція трудових відносин і неповноцінна соціальна гарантія зайнятості. Це явище охопило значну частину найманих працівників в країнах-учасниках ЄС, США та інших капіталістичних країнах. Зараз ця тенденція знаходить все більше поширення і в Україні. Тому ця тематика є актуальною для всіх галузей народного господарства і фармацевтичній галузі зокрема.

Мета та методи дослідження. Метою дослідження стало дослідження соціальної вразливості спеціалістів фармації України як результату прекарізації та її переваг, недоліків і скритих погроз для фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України.

Об'єктом дослідження слугували дані вітчизняної та зарубіжної літератури. Використанні наукові методи: порівняння, графічного та математичного аналізу.

Результати дослідження. Сучасна тенденція перетворення раніше гарантованих трудових відносин в негарантовані і незахищені поширюється на такі види зайнятості, як трудовий контракт на обмежений термін, зайнятість на неповний робочий час при малих або взагалі відсутніх соціальних гарантіях, уявно самостійна праця і т.д. По суті прекарізація знімає відповідальність з роботодавця за персонал.

Поняття «прекарізація» в фармацевтичному секторі галузі охорони здоров'я України означає нестійкість зайнятості спеціалістів фармації (СФ) за фахом, що виражається в:

- укладенні з СФ термінових трудових договорів;
- наймі СФ через посередництво приватних агентств зайнятості з порушенням їх трудових і соціальних прав;
- частковому скасуванні офіційного найму СФ та переводі трудових відносин в неформальні форми, що супроводжуються зниженням їх соціальної захищеності і зростанням соціальної вразливості СФ;
- зростанні кількості вакансій для частково-зайнятих СФ, а для працюючих повний день – знижуються;
- наявності випробувального терміну для молодих СФ з відсутністю гарантій у подальшому їх працевлаштуванні та ін.

Все це супроводжується втратою СФ соціальних гарантій, а також зменшенням або втратою ними соціальної захищеності від звільнень, соціальних виплат з боку роботодавців тощо.

Нами було вивчено питання зростаючої популярності до цього феномену серед роботодавців і працівників фармацевтичної галузі України і, як наслідок збільшення соціальної вразливості СФ (див. табл.).

Аналізуючи досвід зарубіжних країн з цього питання можна виділити наступне. Згідно з Лісабонською угодою від 2007 р., перед 27 країнами-членами ЄС стоїть завдання побудувати загальний соціально-економічний ринок, враховуючи, що прийняття будь-яких рішень необхідно супроводжувати аналізом їх соціального ефекту. Одна з основних ідей в ЄС - побудувати загальний ринок праці де на перший план виходять проблеми соціального захисту працівників.

**Вплив прекарізації на суб'єктів фармацевтичного сектору галузі
охорони здоров'я України**

КРИТЕРІЇ	ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО СЕКТОРУ ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	ДЛЯ РОБОТОДАВЦІВ
Переваги	— робота неповний робочий день 4-5 годин. Такий тип зайнятості комбінують з навчанням в університеті або з сімейними обставинами; — можливість опанувати різні професійні навички; — можливість працювати в різних країнах світу	— керівникам вигідні безправні і позбавлені соціальних гарантій підлеглі; — дозволяє не виконувати певні гарантії щодо умов праці та соціального забезпечення; — прекарізація дозволяє роботодавцям мати в одному СФ відразу і найманого працівника, якого можна експлуатувати, і безробітного, яким можна залякувати іншого СФ
Недоліки	— така робота передбачає практично повну відсутність будь-яких прав і гарантій, наприклад, при несподіваному звільненні або тяжкій хворобі; — матеріальна нестабільність; — неможливість будови професійної кар'єри; — культурний і політичний ефект, що виражається в неможливості планувати життя	— зменшення лояльності працівника до підприємства; — плинність кадрів; — страйки

Скриті загрози	— представники прекаріата рідко вступають до профспілок і не беруть участі в професійному житті; — вакансії для частково-зайнятих СФ ростуть, а для працюючих СФ повний день – знижуються; — наявність випробувального терміну створює можливості для прекарізації зайнятості молодих СФ; — соціальна депривація	— прекаріат важко контролювати; — такі працівники не беруть на себе відповідальності за професійну діяльність, що знижує імідж підприємства — зменшення професійних кадрів
----------------	---	--

Сьогодні кожна країна має власний підхід до феномена прекарізації, наприклад у Німеччині існує закон Hartz IV який передбачає грошову допомогу для безробітних. В Італії стабільна прекарізація характерна для 48,4% працівників; нестабільна прекарізація - для 19,8%; перехідна прекарізація була зафіксована у 31,8% респондентів. Це проявляється у порушенні пенсійних прав, оплати лікарняних та ін. Таким чином можна стверджувати про міжнародне розповсюдження цього феномену.

Висновки. Встановлена пряма залежність збільшення соціальної вразливості СФ з розповсюдженням прекарізації в фармацевтичній галузі України. Визначені переваги, недоліки, а також скриті погрози які несе прекарізація для фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України. Для вирішення цієї проблеми в фармацевтичній галузі України треба зробити наступні кроки:

- 1) Встановити для частково-зайнятих СФ ті ж самі трудові права, що і для працюючих повний день.
- 2) Роботодавців зобов'язати дотримуватися трудового права і надавати СФ соціальний захист.
- 3) Скоротити робочий день для СФ, які працюють в складних умовах без зниження зарплат.

Перелік літератури

1. Вередюк О.В. Неустойчивость занятости: теоретические основы и оценка масштабов в России / О. В. Вередюк // Вестник СПбГУ. Серия 5: Экономика. – 2013. – №1. – С. 25–32.
2. Бобков В.Н. Социальная уязвимость работников и общества как результат неустойчивости занятости / В. Н. Бобков, О. В. Вередюк // Ноосфера. Общество. Человек. – 2013. – № 1. – [Електроний ресурс] – Режим доступу : <http://www.es.rae.ru/noocivil/228-1124>.
3. Старостін В. «Прекарізація»: ліквідація трудових прав працівників. – [Електроний ресурс] – Режим доступу : <http://www.ikd.ru/node/124>.
4. Толочко В. М. Проблемні аспекти соціального захисту спеціалістів фармації у сучасних умовах / В. М. Толочко, М. В. Зарічкова // Вісник фармації. – 2012. – № 2(70)2012. – С. 37 – 39.
5. Herrmann P. Precarity – More than a Challenge of Social Security Or: Cynicism of EU's Concept of Economic Freedom / P. Herrmann. - Bremen, 2011. – 204 p.
6. Rolf-Dieter Hepp. Prekarisierung und Flexibilisierung (Precarity and Flexibilisation) / Hepp Rolf-Dieter. - WESTFALISCHES DAMPFBOOT, 2012. -. 386 p.